

VERSLAG ERFGOEDRAAD

29 september 2025

Aanwezig:

Verontschuldigd:

Afwezig:

1. Verslag vorige vergadering:

Het verslag wordt goedgekeurd.

2. Kapellen

Kapel van de Verlosser:

De winterlinde ter plaatse is zwaar aangetast. Volgens het rapport van De Beer & De Vos vormt de boom een veiligheidsrisico en mag men er niet langer in de nabijheid komen. Er wordt een plan van aanpak uitgewerkt en onderzocht of de boom nog kan gered worden. De aantasting is dezelfde als bij de vorige linde.

Tijdens de vorige vergadering werd gevraagd om een infobord met QR-code te voorzien aan de kapel van de Verlosser. Toen werd afgesproken dat er tegen deze vergadering een voorstel zou worden uitgewerkt. Door de besprekingen over de linde was hiervoor echter onvoldoende tijd. Tine zal een voorstel voorbereiden tegen de volgende vergadering.

Sint-Rochuskapel:

(Kapel is vastgesteld bouwkundig erfgoed; kapelboom staat in wetenschappelijke inventaris.)

Voor de pleisterwerken wordt een aannemer gezocht. De werken kunnen momenteel niet gesubsidieerd worden door de provincie, aangezien deze het reglement aan het aanpassen zijn. Wanneer de kostprijs duidelijk is, kan bekeken worden of de werken nu reeds uitgevoerd kunnen worden of uitgesteld moeten worden.

Marijke merkte op dat er nog stoelen aanwezig zijn in de pastorie die eventueel als vervanging voor het aangetaste meubilair kunnen dienen. Samen met de technische dienst werd nagekeken of deze bruikbaar zijn. De stoelen bleken echter niet meer in orde. Binnen zouden er nog extra stoelen staan waartoe Marijke toegang heeft. Indien gewenst kan ze gecontacteerd worden om deze te bekijken.

Heilig Kruis Kapel Stok

Er vond een plaatsbezoek plaats aan de kapel van Stok, waarbij samen met de eigenaars hun verwachtingen en de mogelijkheden van de gemeente voor het behoud van de kapel werden

besproken. Monumentenwacht voerde een deskundige inspectie uit. Eerste prioriteit daarbij zijn dakwerken. Ondanks eerdere herstellingen blijven er vochtproblemen bestaan, voornamelijk aan de aansluitingen. De plaatsing van gyproc verdoezelt schade, maar vormt geen duurzame oplossing.

De huidige bewoners onderhouden de kapel goed en engageren zich ook voor de gemeenschap. De kapel heeft een uitgesproken karakter en een waardevol verhaal, wat de erfgoedwaarde extra benadrukt.

Verder werd het voorstel besproken om een reglement uit te werken voor ondersteuning bij restauratie of behoud van kapellen die geen eigendom zijn van de gemeente. Hiervoor bestaat echter geen juridische basis. Wel kan bij toekomstige renovaties een onderhandse overeenkomst met de eigenaars worden opgesteld. Zo'n overeenkomst is rechtsgeldig en kan bepaalde garanties bieden. De voorkeur blijft om in eerste instantie overleg te voeren met de eigenaars en samen te zoeken naar oplossingen voor het behoud van waardevol erfgoed.

Heiboskapellen

Tine bracht samen met Natuurpunt en RLZH een bezoek met het oog op de opname van de kapellen in een 360°-erfgoedproject. Daarbij wordt niet enkel het erfgoed zelf meegenomen, maar ook de omliggende natuur. De kapellen liggen aan een waardevolle kastanjedreef, die eveneens erfgoedwaarde heeft. Natuurpunt wil mee instappen in het project en kan hiervoor mogelijk ook budget voorzien.

Vanuit IOED werd gevraagd naar de historische achtergrond van de dreven in dit gebied. Ilse zal dit verder onderzoeken en navraag doen bij André Vanoeveren en Godelieve Feyaerts. Daarnaast werd vastgesteld dat de kapellen deels rode en blauwe verflagen vertonen, maar het is onduidelijk of ze ooit volledig beschilderd waren. In de hoeve waar Jaak Gebelen woont, verbleef vroeger burgemeester Bourman van Hoeleden. Bea zal nagaan of er nog nabestaanden zijn. Chris zal navraag doen bij Paula Vaes.

Tot slot werd afgesproken dat de klimop aan de kapellen verwijderd zal worden.

3. Funerair erfgoed

De IOED is gestart met de inventarisatie van het funerair erfgoed op het kerkhof van Ransberg. De visie hieromtrent moet nog verder besproken worden. Momenteel is er al een longlist opgesteld. In een volgende stap wordt samen met de gemeente bepaald welke graven op de shortlist komen.

Op het kerkhof van Ransberg zijn weinig oude graven aanwezig, waardoor voornamelijk de oudstrijders werden geïnventariseerd. Er wordt nagegaan of er daarnaast nog andere personen of graven van betekenis zijn voor de gemeente. Van elk geselecteerd graf zal een lijst worden opgemaakt met foto, naam en informatie over de concessie. De gemeente kan eigenaar worden van graven zonder bestaande eigenaar. De Vaderlandslievende vereniging vroeg een lijst en kan deze aanvullen met alle oudstrijders.

Sven vroeg naar de status van grafkelders. Deze zijn sinds 1971 niet langer eeuwigdurend; de maximale termijn bedraagt 50 jaar. Familieleden blijven verantwoordelijk voor het onderhoud, tenzij de grafkelder op de shortlist wordt geplaatst.

Het doel van de inventaris is een duidelijk overzicht te krijgen van graven met erfgoedwaarde. Deze zullen bewaard blijven, zonder dat er op korte termijn ingrepen voorzien zijn. De lijst wordt ter goedkeuring aan de minister voorgelegd, waarbij een

engagement tot onderhoud wordt opgenomen. Marijke benadrukte dat alle oudstrijders op de lijst moeten staan. De Vaderlandslievende vereniging zal hiervoor de namen aanleveren. Ook kindergraven komen in de inventaris, aangezien zij vaak een aparte typologie en vaak een eigen perk hebben. Er moet echter nog bekeken worden of deze ook op de shortlist worden opgenomen, gezien de bijkomende onderhoudslast en de budgettaire impact.

Tine bezoekt morgen het kerkhof van Hoeleden in dit kader.

Wat betreft het huidige kerkhofbeleid: zolang er geen bijkomende ruimte nodig is, worden er geen graven ontgraven.

Tijdens de vorige vergadering werd het voorstel gedaan om een herdenkingsbord te plaatsen met de namen van overledenen van wie het graf verwijderd werd, op voorwaarde dat de stoffelijke resten op de begraafplaats blijven. Het CBS stemde hiermee in en het voorstel wordt nu aan de Erfgoedraad voorgelegd. Ondanks niet altijd alle geboorte- en sterfdata gekend zijn, werd voorgesteld om naast de naam en voornaam toch ook het geboorte- en sterfjaar op te nemen indien mogelijk (het stoort niet als dat niet bij elke persoon kan opgenomen worden). De herdenkingsborden nemen namen op van graven die verwijderd worden vanaf september 2025.

Er wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen twee situaties:

1. **Grootschalige ontknekelingen** op initiatief van de gemeente, zoals gepland op het kerkhof van Waanrode. In dat geval wordt een aparte herdenkingsplaat voorzien bij de knekelput, zoals eerder gebeurde in Kortenaken.
2. **Sporadische verwijderingen** van grafzerken op vraag van familie (ongeveer 5 à 10 per jaar). Hiervoor lijkt een kleiner bord aangewezen, geplaatst aan de ingang van de begraafplaats of op een serene plek bij de knekelput, waarop jaarlijks de namen worden toegevoegd.

4. Project Kortenaken Herinnert

Om het 80-jarig einde van de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van de kampen te herdenken, organiseert de Erfgoedraad in samenwerking met de Vaderlandslievende Vereniging en de IOED het project **Kortenaken Herinnert**. Hiervoor werd een werkgroep samengesteld. Het boek *Kortenaken Herinnert* bevindt zich momenteel in de eindredactiefase.

Er moet een definitieve beslissing genomen worden over de uitvoering en de boekuitvoering:

Een A4-hardcover zou aansluiten bij het boek van *Manille*, met voldoende groot lettertype en foto's. De Erfgoedraad koos echter voor een **softcover 17/24** met een stevige cover.

Nu de keuze gemaakt is, kan een **retributiereglement** worden opgemaakt en kan de promotie van de boekvoorstelling starten, waarbij mensen het boek vooraf kunnen bestellen.

Voorstelling van het boek

De werkgroep werkt een uitgebreid voorstel uit voor de boekvoorstelling, waarbij het verhaal in grote lijnen aan een breed publiek wordt gebracht. Het verloop van de avond is als volgt:

1. Ontvangst van de gasten

- Projectie van foto's uit het boek bij binnenkomst

- Zachte achtergrondmuziek

2. Introductie

- PowerPoint met titels en eventueel foto's
- Verwelkoming

3. Inleiding door de schepen

- Context en motivatie: belang van het boek

4. Kaarsenmoment voor de slachtoffers + Konvooi

- Kaars 1: Rik steekt aan; introductie hoofdstuk *Konvooi 1944* Door Rik Vanmolkot

5. Kaars 2 – Het verzet in Kortenaken

- Kaars door Jan + liedje
- Presentatie door Jan Raymaekers

6. Kaars 3 – Russische krijgsgevangenen

- Kaars door Ilse Janssens + gedicht
- Presentatie door Johnny Anthoons

7. Kaars 4 – Kampen

- Kaars door Marijke Stiers + liedje
- Samenvatting door Marijke
- Voorlezen passage over René Dierickx (eventueel Nicole Dierickx)

8. Kaars 5 – Actief in het verzet

- Kaars door Willy Goossens + gedicht
- Overzicht verzetsleden door Patrick Vandijck
- Interview door Jan Raymaekers met Willy Goossens + afsluitende speech vader

9. Kaars 6 – Verhalen tussen storm en stilte

- Kaars door Manille Buvens + liedje
- Samenvatting passages uit Manille's verhaal opgenomen
- Voorlezen liefdesbrieven door Tina

10. Kaars 7 – Afsluiting

- Kaars door een jongere + liedje over het liefdesverhaal
- Samenvatting, bedanking en slotwoord door Johnny Fets
- Alle deelnemers brengen kaarsen naar het midden
- Mogelijkheid tot aankoop van het boek

- Uitdelen van zaadjesbladwijzers met quote uit het boek

Educatief project in scholen

Jaarlijks wordt voor de kinderen van het 6de leerjaar een infomoment georganiseerd rond wapenstilstand. Dit jaar wordt het boek en de verhalen van Kortenaken op kindermaat in de scholen zelf voorgesteld, zodat meer kinderen bereikt worden en scholen geen busvervoer hoeven te regelen. Chris Tutenel en Patrick Vandijck zullen hieraan meehelpen. Chris Vranckx stelde voor een link te leggen met de huidige oorlog in Oekraïne, maar het werd afgesproken dit kader te beperken tot Kortenaken. De scholen zijn verantwoordelijk voor de nabespreking. Het streefdoel is uitvoering dit schooljaar, tegen 8 mei.

5. Varia

- Vorige vergadering had Johnny Fets een steen uit vermoedelijk 1618 gevonden aan de achterkant van de school (aan de kant van de zaal en het Bruegelhuis) van Hoeleden gevonden. Ilse Janssens had vrij snel een verklaring gevonden in de Hoewelese Wandeling van enkele jaren geleden. Het Wapenschild behoorde toe aan Pastoor Joannes van Halle, die van adel was, en een wapenschild had: gehoekt en doorsneden met de kleuren zilver en sabel (zwart). Het draagt inderdaad de datum van het jaar 1618. Kan deze misschien een mooie plek krijgen in de nieuwe bibliotheek.
- Wagenspel 2026: Er werd nog geen verdere info gekregen.
- Monique Schepers vroeg of er in Bergendal geen kijkkast kan komen over de geschiedenis van dat gebouw. Was vroeger een limonadefabriek. In samenspraak met de familie gaan we hierover ons erfgoedproject van 2026 aan wijden.
- Voor de attentiestenen werd extra info ingewonnen. Hier is nog geen antwoord op gekomen.
- De kerk van Hoeleden werd afgelopen week onttrokken aan de eredienst. Dit werd echter terug herroepen aangezien de inventaris van Parcum nog niet binnen zijn gekomen. De werken voor de herbestemming van de kerk kunnen hierna aanvangen na de gunning. De vraag is nu of de vieringen door blijven gaan en of de klokken blijven luiden. Dit zal nagevraagd worden aan KANA.
- Dit weekend organiseert de Heemkundige Kring Geetbets een begeleide fietstocht over de Tweede Wereldoorlog. De route leidt langs locaties waar vliegende bommen zijn gevallen en waar vliegtuigcrashes plaatsvonden, als een hernieuwde blik op de pilootenroute van 2012. De tocht beslaat ongeveer 20 kilometer; bij slecht weer wordt een lezing binnenshuis aangeboden. Het evenement kadert ook binnen het project rond luchtfoto's. Daarnaast zet Guy Leus zijn museum open. De start is op zondag om 13u in Geetbets.
- Na deze week komen de luchtfoto's ook op de website van de IOED. De link zal ook opgenomen worden op de gemeentelijke website.
- De luchtfoto's zullen mee voorgesteld worden op de presentatie 7/11

Volgende vergadering: maandag 1/12/2025 om 19.30u. raadszaal gemeentehuis Kortenaken

Verslag: Luyckx T.